

Sytse van der Veen

Eiland

Novelle

Manuzio

© 2020 uitgeverij Aldo Manuzio – Kampen
Manuzio is het literaire label van Aldo Manuzio
www.aldomanuzio.nl

Omslagontwerp: Brainstorm
Opmaak binnenwerk: Stampwerk

ISBN 9789492600288

NUR 301

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

'What are we? Humans? Or animals? Or savages?'

William Golding – Lord of the Flies

Ik zag ze op de eerste dag van mei en vanaf toen veranderde mijn leven.

Natuurlijk had ik al het een en ander over ze opgevangen. ‘Ik hoorde dat ze stelen als de raven,’ zei mijn moeder. ‘Ze bekladden gebouwen en ze schijnen er niet uit te zien.’ Ik wist niet zeker wat ze het ergste vond, maar vermoedde dat laatste.

Haar waarschuwingen schrokken me absoluut niet af. Ze zorgden er juist voor dat ik steeds vaker in het bescheiden centrum van ons dorp te vinden was, in de hoop een glimp van de nieuwelingen op te vangen. Dan hing ik rond bij de ingang van de Albert Heijn of bij de snackbar. Vaak alleen, maar af en toe ook samen met de twee jongens die ik toen nog mijn vrienden noemde: Steef en Eddo.

Steef wist wat meer over de mensen van het eiland. Volgens hem vormden ze een soort sekte. ‘Maar dan geen echte. Het heeft niet met geloof of zo te maken.’ Steef sprak de meeste zinnen enorm traag uit. Hij leek over elk woord te moeten nadenken, wat niet betekende dat hij veel zinnigs te melden had.

Eddo was erger. Hij sprak razendsnel, maar ook hij

vervelend, maar toch klampte ik me aan hen vast, zoals een drenkeling zich aan een dun plankje of een stuk zeildoek vasthoudt, als er niets stevigers in zijn buurt rondrijft. Die twee waren, zoals mijn moeder het een keertje omschreef, ‘de enige ramen in mijn bedompte levenshuis.’

Geen grote ramen.

Mijn moeder schreef gedichten. Een heleboel. Ze probeerde ze gepubliceerd te krijgen, maar dat lukte niet. Ze was ook verstrooid, lui en wereldvreemd, en ik neem aan dat al die dingen met elkaar te maken hadden. Toch woonde ik liever bij haar dan bij mijn vader. Niet omdat ik een hekel aan mijn pa had, maar omdat hij nog niet zo lang daarvoor bij Rachel was ingetrokken, op een flatje in Amsterdam. Rachel was zijn secretaresse.

Rachel was een knappe, energieke vrouw, ze was ook aardig en ze schreef geen poëzie, maar toch had ik besloten dat ik een hekel aan haar wilde hebben. Ik wilde haar de schuld geven van het vertrek van mijn pa, want als ik dat niet deed, zou ik hem de schuld hebben moeten geven, en dat maakte alles nog lastiger.

Mijn moeder gaf mijn vader wel de schuld. Als ze dronken was, en dat was ze best vaak, begon ze geregeld te schelden. Soms was er sprake van een korte, krachtige uitbarsting, en ik verzeker je dat ze dan heel andere woorden gebruikte dan in haar gedichten. Vaker brak

inhoudt en ook geen zin hebt om het op te zoeken: litanie heeft meerdere betekenissen, waarvan er een ‘een lange, eentonige opsomming’ luidt.

Een opsomming van de gebreken en tekortkomingen van mijn vader.

In beide situaties kwamen er naar verloop van tijd – soms verbazend weinig tijd – ook tranen bij kijken. In het begin bleef ik op die momenten bij haar. Niet dat ik, introverte negentienjarige, dacht dat ik haar troost zou kunnen bieden, maar omdat ik haar zielig vond. En minstens zoveel omdat ik bang was dat ze, na het huilen, nog meer zou gaan drinken, waarna ze gekke dingen zou kunnen doen, want dat was helaas een reële mogelijkheid.

Ik vond het niet zo heel erg als ze binnen door het lint ging. Er is heel wat serviesgoed gesneuveld, maar scherven ruim je snel op. En een stukgeslagen schemerlamp en een vernielde radio zijn te vervangen. Maar zodra anderen iets merkten geneerde ik me. De schaamte van een tiener voor het dwaze gedrag van zijn ouders is volgens mij met niets te vergelijken. Nooit vergeet ik de avond waarop mijn anders altijd zo keurig geklede moeder slechts gehuld in een badjas bij de burenbelde, om ten overstaan van onze bejaarde buurman onsamenhangend beklag te doen over het ‘verraad’ van mijn pa. De arme grijsaard was zichtbaar opgelucht toen ik haar met niet al te zachte hand bij zijn deur

te houden op de toegangsweg naar onze wijk ...

Mocht je nu denken: hoe hield je dat vol? dan haast ik me om te vertellen dat het samenleven met mijn moeder lang niet altijd lastig was. Ze was vaker nuchter dan dronken en bemoeide zich nauwelijks met me. Ik had het fijn gevonden als ze vaker had gekookt, maar redde me prima met kant-en-klaar maaltijden, zakken chips, cola en bier. Geld was nooit een probleem. Voor een wegloper had mijn vader een groot verantwoordelijkheidsgevoel. Hij maakte een flink deel van zijn managers-salaris aan ons over.

Daar komt nog iets bij. Ook ik was niet de meest ideale persoon om mee samen te leven. Nadat ik vlak voor mijn negentiende verjaardag met mijn opleiding was gestopt, en vanaf toen het grootste deel van mijn tijd op mijn kamer doorbracht, was ik niet in mijn voordeel veranderd. Doordat ik nauwelijks mensen zag, werden mijn zinnen korter en mijn gedachten trager. Alwin de kluizenaar. Mijn bedompte levenshuis had niet alleen weinig ramen, het stonk er ook behoorlijk.

Ik gamede veel. 'Gamen' is natuurlijk geen goed woord voor de urenlange digitale veldslagen die ik voerde, waarin ik, alleen of samen met andere nerds op andere stoffige zolderkamers, tegen ruimtewezens, draken, ridders en zombies vocht. Mijn favoriete game was gebaseerd op de boeken van Tolkien. Daarin slachtte ik aan de lopende band dwergen en orken en soms ook

pijlen. Soms zat ik midden in de nacht met grote, prik-kende ogen naar mijn scherm te staren en op mijn muis te rammen, en vooral op die momenten vervaagde het verschil tussen de fictieve wereld en de wereld die door de meeste mensen als de echte wordt beschouwd.

Af en toe voelde ik me schuldig over al de tijd die ik in mijn 'hobby' stak. Dan sloot ik mijn spel af en keek ik naar een interessante documentaire, of ging zelfs lezen. En dan las ik niet zomaar wat. Voor mij geen detectives of fantasy. Ik mocht dan geen diploma hebben gehaald, dat wilde niet zeggen dat ik mezelf niet erg intelligent vond, en daarom las ik bij voorkeur filosofie.

Nietzsche bijvoorbeeld. En dat met trots. Wie van de sukkels die wel op school waren gebleven, en nu begonnen aan een vervolgopleiding of het zoeken van een baan, deed dat? Wie van hen beseftte dat hij of zij slechts een piepklein onderdeelje vormde van een enorme, wrede machine? Wie van hen had al ontdekt een slaaf te zijn?

Al heel jong, ik denk op mijn dertiende of veertiende, ontdekte ik de mechanismen van de moderne samenleving en ontwikkelde ik er een diepe afkeer van. Het leven van bijna ieder mens bestaat uit moeten. Je moet naar school, je moet werken, je moet nog veel meer. Ik zag het aan mijn vader: een slaaf van zijn bedrijf en van zijn verlangen naar een te jonge vrouw.

Ik wilde niet moeten.

Om te vragen hoe het met me ging, maar vooral om me advies te geven. Hij was niet blij met mijn opvattingen. Hij vond dat ik studieboeken moest lezen. Hij vond dat ik mijn rijbewijs moest gaan halen. Hij vond dat ik een beroepentest moest doen en omdat ik dat allemaal niet deed, zei hij dat ik een communist was. Ik liet hem in die waan, omdat ik geen zin had in nog langere gesprekken, maar natuurlijk was ik dat niet. Communisten moeten ook heel veel.

‘Je ben nog jong en je ziet de dingen niet zoals ze zijn,’ probeerde hij me op andere gedachten te brengen. ‘Werken is juist leuk. Het geeft zin en structuur aan je leven. En daarbij komt, Alwin, dat het geen doel op zichzelf is. Als het goed is legt het alleen een basis. Je zorgt ermee voor een inkomen, waardoor je leuke dingen kunt doen.’

‘Zoals ervandoor gaan met je secretaresse?’

Die opmerking vond ik erg geslaagd, en het feit dat mijn pa even stil viel, verhoogde de pret.

Dat was toen ik negentien was. Vorige week vierde ik mijn twintigste verjaardag, al gebruik ik nu niet het goede woord, want ik heb niets gevierd, en dat betekent dat het nog geen jaar geleden is dat ik het eiland van vrijheid ontdekte. Een jaar, maar het lijkt een eeu-

geworden.

Veel primitieve stammen kennen volwassenheidsritten. Puberjongens worden blootgesteld aan soms gruwelijke beproevingen, waarna ze zich man mogen noemen. Als het goed is, zijn ze daarna sterker, vooral mentaal. Ook mijn 'rite' bevatte gruwelijke elementen. Ik heb pijn gezien en haat en dood. Maar of dat ervoor heeft gezorgd dat ik sterker ben geworden, of zelfs maar evenwichtiger, waag ik te betwijfelen. Veranderd ben ik wel. Mijn ogen zijn op een bepaalde manier geopend. En ik kan ze niet meer sluiten.

Die eerste dag van mei. Ze zagen er absoluut niet uit zoals ik me leden van een sekte voorstelde, en toch wist ik direct dat ze van het eiland kwamen. Een meisje en een jongen. Beiden van mijn leeftijd, misschien iets ouder. Het meisje was blond. Een gebloemde jurk liet haar knieën onbedekt; te zomers voor deze dag. Er stond behoorlijk wat wind en het was fris. Ze deed me aan een vogel denken. Veel geel, nog meer rood. Minstens tien armbanden glinsterden aan haar eveneens blote armen.

De jongen was lang en mager, en juist bijna winters gekleed: hij droeg een lange, grijze jas, waarvan hij de kraag had opgezet.

Te voet kun je het centrum van ons dorp op slechts twee manieren bereiken. Via de brede trottoirs langs de weg die naar het grote parkeerterrein naast de Blokker leidt, of van de andere kant, vanaf de dijk; een smal pad dat vanaf de waterkant richting de Albert Heijn loopt, langs een speelveldje en een handjevol bomen.

Ze kwamen over het pad. Ze liepen naast elkaar, langzaam, en ik zag hoe een oude vrouw die haar pluizige hondje uitliet, opzij stapte om hen te laten passe-